

Helyzetkép

2016. február – március

Gazdasági növekedés

A múlt évben a sokféle, részben ellentétes hatás eredményeként **valamelyest csökkent a globális gazdaság növekedésének dinamikája**. A 2013. évi 3,4%-ot követően a tavalyi évben 3,1%-kal emelkedett a világ összesített GDP-je. Az idei évre ismét némi gyorsulást vártak az elemző intézetek, a Nemzetközi Valutaalap az év elején a tavalyelőtti dinamika visszatérését, jövőre 3,6%-os bővülést várt. Az évkezdet eddig megismert tényezői alapján az IMF módosított a prognózisán: ez évre 3,2%-os, míg a jövő évre 3,5%-os GDP emelkedést várnak. A fejlett országokra vonatkozó előrejelzést némileg korrigálták: januárban még az idei és a jövő évre egyaránt 2,1%-os gazdasági bővülést vártak, amelyet 1,9%-ra, illetve 2%-ra mérsékeltek. Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy a fejlett országok növekedési üteme alig változik, mivel az utóbbi két év tényezője 1,8%, illetve tavaly 1,9% volt.

Az Amerikai Egyesült Államok a várakozások szerint továbbra is dinamikusabban növeli a gazdasági teljesítményét. A korábbi prognózisok minimálisan romlottak ugyan, de alapvetően a korábbi két évben tapasztaltakhoz közelálló, a tavalyival azonos, 2,4%-os idei GDP emelkedést jövőre 2,5% követheti. Az euró-zóna növekedése is alig változik a feltételezés szerint: a bruttó hazai termék a tavalyi 1,6%-os emelkedés után az idén 1,5%-kal, míg jövőre ismét 1,6%-kal nőhet. Németországban az idén várhatóan a tavalyival azonos, 1,5%-os, jövőre pedig 1,6%-os lehet a bővülés üteme. Franciaország gazdasága továbbra is szerényebb ütemben növeli a teljesítményét: az idei GDP emelkedés a várakozás szerint megegyezik a tavalyi 1,1%-kal, ami a következő évben 1,3% lehet. Olaszország helyzete is nagyon hasonló, némileg kedvezőbb időszakkal: az összehasonlításban szereplő három évben a bruttó hazai termék volumenindexe rendre: 0,8%, 1%, illetve 1,1%. Spanyolországban a válságból történt kilábalás óta az euró-zóna átlagát meghaladó, de lassuló dinamikával bővül a gazdaság: míg tavaly 3,2%-kal nőtt, addig az idén 2,6%-kal, jövőre pedig 2,3%-kal emelkedhet a GDP. Az Európai Unió egésze – a várakozások szerint – az euró-zónáénál magasabb dinamikával bővül: a múlt évi 2%-ot az idén 1,8%, míg jövőre 1,9% követi. A brit gazdaság már évek óta az Európai Unió átlagát

meghaladóan bővíti a teljesítményét: a tavalyi 2,2%-os ütemet ez évben 1,9%, jövőre pedig 2,2% követheti. A japán gazdaság nehezen jut túl a problémákon: az idei évben a tavalyival azonos ütemben, 0,5%-kal nőhet a bruttó hazai termék, amit jövőre ismét stagnálás, pontosabban 0,1%-os mérséklődés követhet. A kanadai GDP a prognózisok szerint – a nem túl magas dinamikán belül – várhatóan gyorsuló ütemben emelkedik: a tavalyi 1,2%-os indexet az idén 1,5%, míg jövőre 1,9% követheti.

A fejlődő országok gazdaságának esélyeit pozitívan látják a szakértők: az országcsoport összesített GDP-je a múlt évben 4%-kal nőtt, amit további gyorsulással az idén 4,1%, jövőre pedig 4,6% követ majd. A világgazdaság számára az IMF prognózis legkedvezőbb momentuma a kínai növekedés korábbiánál pozitívabb megítélése: a szakértők jelenleg úgy látják, hogy Kína bruttó hazai terméke a tavalyi 6,9%-os emelkedés után – az előző számításban szereplőnél 0,2 százalékponttal kisebb mértékű lassulással, az idén 6,5%-kal, jövőre pedig 6,2%-kal nőhet. Így némileg oldódhat az a félelem, hogy a kínai gazdaságban végbemenő drasztikus lassulás súlyos következményekkel fenyegeti a világkereskedelem egészét, és meghatározó lehet néhány ország, így a német gazdaság következő két-három évében a növekedési kilátásokra. Ezzel együtt az indiai gazdaság bővülése meghaladja a kínaiét: a múlt évben teljesített 7,3%-ot ez évben és jövőre egyaránt robusztus, várhatóan 7,5%-os dinamika követi. Az ASEAN országok /Fülöp szigetek, Indonézia, Malajzia, Thaiföld, Vietnam/ rendkívül gyorsan növelik a nemzetgazdasági teljesítményt: az egyesített GDP múlt évi 4,7%-os növekedését az idén 4,8%, jövőre pedig 5,1% követheti. Oroszország gazdasága nehezen teszi túl magát az olajár-zuhanás sokkhatásán: a tavalyi súlyos, 3,7%-os recesszió ez évben 1,8%-osra enyhülhet, amit jövőre előreláthatólag 0,8%-os bővülés követ majd. A két legnagyobb latin-amerikai gazdaság közül mély válságban van Brazília: a múlt évben nagymértékben, 3,8%-kal zsugorodott a gazdaság, ami a prognózis szerint az idén ugyanezzel a mértékkel folytatódik, majd ezt jövőre ismét alacsony szinten stagnáló GDP követi. A mexikói gazdaság viszonylag stabilan fejlődik: a bruttó hazai termék 2015. évi 2,5%-os emelkedését ez évben 2,4%, jövőre 2,6% követi. A legnagyobb afrikai gazdaság, a nigériai gyakorlatilag egyenletesen bővül: a GDP tavaly 2,7%-kal nőtt, ez évben 2,3%-ot, jövőre pedig 2,5%-ot várnak az elemzők.

A magyar gazdaság az előző évek stagnálásához, sőt recessziójához képest az elmúlt két évben jelentős dinamikával bővült. A bruttó hazai termék 2014. évi 3,6%-os emelkedése – Írországot követően – a második legmagasabb érték volt az Európai Unióban. Ezzel a növekedéssel a ***magyar gazdaság újra felzárkózási pályára került az Európai Unióhoz és a környező országokhoz viszonyítva. Sajnálatos módon csak egyetlen évre.*** A tavalyi növekedést is sok olyan egyszeri tényező determinálta, amelynek megismétlődésére nem lehetett számítani, azaz a ***magyar gazdaság továbbra is a lecsúszás veszélyével kénytelen szembenézni.*** Sőt a múlt évi – még mindig tekintélyesnek számító – 2,9%-os növekedés csak az Európai Unió átlagához képest jelentett felzárkózást, a térségünk országainak bővülési ütemétől már jócskán elmaradt. Egyébként a ***gazdaság előző két évi szárnyalását az uniós források koncentrált beáramlása alapozta meg.*** Az előző középtávú, 7 éves finanszírozási ciklus 2013-ban zárult, és a szabályok szerint ezt követően további két év volt a már elindított fejlesztések befejezésére. Magyarországon – a kormány uniós szabályokat megszegő politikája, valamint a fejlesztési források elosztását és a projektek irányítását végző intézmények átszervezésekkel történt

működésképtelenné tétele miatt – jelentős csúszásban voltak a források lehívásában az érintett szervezetek. Az uniós pénzeszközök le nem hívása miatti támogatásvesztés minimalizálására a kormány 2013 közepén örült kapkodásba kezdett. Ennek következtében az elmúlt két évben jelent meg a gazdaságban a 7 éves forráskeret több mint egyharmada, amely – a rendkívül alacsony bázishoz képest – jelentős növekedést generált a beruházási tevékenységben és az építőiparban egyaránt. Ezt a dinamikát az is fokozta, hogy a járműipari nagyberuházások egy szakaszának lezárultával ezen időszakban jelentősen megnőtt ipari termelés is.

A gazdasági szakemberek számára nyilvánvaló volt: magyar gazdaság e növekedési üteme nem fenntartható. ***Sőt a tapasztalt jelentős bővülés csupán elodázta az alapvető strukturális problémák éleződését.*** A mértékadó prognózisok már tavaly is jelezték a növekedési ütem szükségzerű csökkenését, amit a kormány és a jegybank látszólag nem vett tudomásul. A hivatalos előrejelzések így rendre 3% körüli, sőt azt meghaladó GDP emelkedésről, felzárkózó magyar gazdaságról, kiépülő európai ipari centrumról és növekedési központról szóltak. A kormányzati kommunikáció – az utóbbi hat évben megszokott módon – gyökeresen eltér a valóságtól. Ehhez – ha ez egyáltalán lehetséges – már kezdenek hozzászokni az elemzők, sőt talán egyre szélesebb körben a közvélemény is, de az utóbbi 2-3 évben kialakulóban van egy másik kommunikációs sáv is, amihez már nem csupán hozzászokni nem lehet, de igazodni is rendkívül nehéz. Gyorsuló ütemben szűkül a statisztikai tájékoztatás adatbázisa, egyre kevesebb, és egyre bizonytalanabb adatot tesznek közzé a hivatalos statisztikai szolgálat tagjai, egyre több értelmezési gondot okoznak a publikált statisztikai információk, különösen az MNB és néhány tárca adatai, jogos kételyeket ébresztenek a KSH szöveges elemzései. Eljutottunk oda, hogy ***a szakértő elemző nem tekintheti torzításmentesnek a publikált adatokat, sőt egyre többször szinte látványos a torzításmentesség hiánya.*** Nyilvánvalóan egyetlen közigazgatási szervezet apparátusa sem vonhatja ki magát – az erőszakosan vagy csupán áttételesen – kinyilvánított kormányzati, pontosabban nyílt politikai elvárás teljesítése alól. A statisztika esetében sajnálatos módon ennél is többről van szó. ***Leépülőben van a KSH szellemi bázisa, erodálódik az a módszertani tudás, amely korábban a megbízható statisztikai adatszolgáltatás garanciája volt, s amelynek helyreállítása egy törvényszerűen végbemenő kormányváltás után is hosszú időt vesz majd igénybe.***

Az utóbbi másfél hónapban készített dokumentumok tanúsága szerint ***a kormány gyökeres váltást hajt végre a gazdaságpolitikában.*** Ezt egyértelműen bizonyítja az országgyűlésnek benyújtott jövő évi költségvetés, az ideai költségvetési törvény ezt követően előterjesztett átfogó módosítása, valamint az Európai Bizottság számára április végén eljuttatott konvergencia program. Természetesen a dokumentumok hangvétele, a kommunikációs stílus nem, vagy alig változott, a felszínen minden maradt a régiben, legfeljebb a szövegben néhány elrejtett megállapítás utal a fordulatra. A sikerkommunikációt változatlanul olyan módon megválogatott visszatekintő adatokkal támasztják alá, amelyek továbbra is abból a felfogásból indulnak ki, hogy a statisztika a bázis megválasztásának a művészete. A prognózisokban szereplő konkrét adatok realitása sem tér el jelentősen az utóbbi években megszokottól. Még a kormányzati megállapítások is követik az „előre a felszedett úton” típusú felszólítások stílusát. A konkrét számok ugyanakkor egészen mást mutatnak.

A kormányzat, illetve annak vezetése – lehetséges, hogy csupán részlegesen és csak a szakértők szűk körében – feltehetően ráébredt a jelenlegi politikai gyakorlat kockázataira, következményeire, a hatalmukat fenyegető veszélyekre. Nem csupán a soron következő választás elvesztésének a kockázatára kell gondolni. Úgy tűnik, ***az éles politikai váltás egyik eleme kétségkívül a következő választás közeledésére figyelemmel meginduló osztogatás.*** Ebben csupán annak mértéke tekinthető szokatlannak, valamint az, hogy ezt ezúttal nyíltan elismerik. A gazdaságpolitikai korrekció másik oka annak felismerése, hogy ***az eddig folytatott növekedésbarátnak hirdetett gyakorlat látványos kudarcot vallott,*** a magyar gazdaság teljesítménye az egyszerű hatások elmúltával olyan szerény mértékben bővül, hogy az ország lemaradása egyre nyilvánvalóbbá válik. Feltehetően ***a kudarc felismerése részleges és időleges, és semmiképpen sem jár beismeréssel, így az intézkedések hatása is csak felemás lehet.***

A módosított gazdaságpolitika fő eleme az államháztartási lazítás. Ez mindenképpen azzal jár, hogy a kormány – legalábbis részlegesen – felhagy a szigorú fiskális politikával, és akár adott keretek között elengedi az államháztartási hiányt. Ezzel megalapozza – mindkét költségvetési törvényből láthatóan – a jelentős osztogatást. Látszólag nem ez történik, formailag csak csekély mértékben emelkedik az államháztartási hiány, de a költségvetés nem valós bevételekre épít. Az idei költségvetési törvény módosítása 400 milliárd forintot oszt el különböző célokra olyan módon, hogy ennyivel megemeli az adóbevételi előirányzatokat is. Nehéz elképzelni, hogy a gazdaság erőteljes lassulása mellett az első negyedéves tévyszámok alapján megalapozott lehet az ilyen mértékű korrekció; feltehetően az adóbevételek megalapozatlan tervezéséről lehet szó. Pontosabban a társasági adóbevételek jelentős emelkedésénél – ez évben és jövőre is – szerepet játszhat az a múlt évben elfogadott törvénymódosítás, amely lehetővé teszi, hogy a vállalkozások bizonyos mértékű nyereség növekedés esetén a társasági adótöbbletet több évre elosztva fizessék be a költségvetésbe. Ebből valós többletbevétel az idei évben és jövőre is csak akkor keletkezik, ha multinacionális cégek élnek ezzel a lehetőséggel, ami pedig könnyen azzal a következménnyel járhat, hogy konfliktusba kerülünk az Európai Unió adóirányelvében foglaltakkal.

Megjegyzendő, hogy a költségvetési törvény módosításának célja nem értelmezhető a korábbi gyakorlat szerint, mivel ez évben úgy változtatta az országgyűlés az államháztartási törvényt, amely lényegében korlátlan felhatalmazást adott a kormánynak a költségvetési előirányzatok saját hatáskörben történő átalakítására, illetve átcsoportosítására. Az idei költségvetési törvény legjelentősebb korrekciója a KLIK számára juttatandó 92 milliárd forint, ami a tarthatatlan méretűvé vált tartozásállomány konszolidációját szolgálja. 50 milliárd forintot szánunk a miniszterelnök személyes kereteként funkcionáló modern városok programra, ugyanennyit az otthonteremtés támogatására, 70 milliárd forintot az útfelújításra, 10 milliárdot a terrorelhárításra, hasonló többletet a sport támogatására.

Önálló szakmai elemzést is érdemelne a 2017. évi költségvetési törvény által tükrözött gazdaságpolitika. Ha a gazdasági növekedés jövő évi kilátásaira és a gazdaságpolitika fő elemeinek várható alakulására szorítkozunk, akkor megállapítható: a következő évben markánsabbá válik az ország lemaradási folyamata a térség országaitól, valamint – ha ez az összehasonlítás még egyáltalán értelmezhető – a kormánynak a korábbiaknál is meghatározóbb szerepe lesz a gazdaságban. További következmény: ***romlik a versenyképességünk,*** és ami

talán a legsúlyosabb: *a társadalom kettészakadásának változatlan erősödése, széles rétegek szegénységbe, sőt mélyszegénységbe süllyedése. A jövő évi költségvetés ugyan látványos osztogatást rejt magába, de ez kimondottan a politikai haszonszerzést szolgálja*, azaz csak azokat a csoportokat próbálja kedvezőbb helyzetbe hozni, amelyekről szavazatot remél, valamint megfelel a kormány következetesen alkalmazott, torz társadalompolitikájának, tehát csak meghatározott – bizonyos esetekben csak a kormány elképzeléseiben szereplő – társadalmi csoportokat támogat. Továbbra is kitüntetett cél a jövedelemátcsoportosítás egy egészen szűk kör számára, a széles tulajdonosi réteg rovására, az állami források önkényes juttatása a kiválasztott személyek szintén szűk körének.

A kormány politikája meglepően következetes: ha a jövő évi költségvetés funkcionális kiadásait összehasonlítjuk a 2010. évvel, a gazdasági feladatokra éppen kétszer annyit, az állami működési feladatokra másfélszer annyit, 51,2%-kal, míg jóléti feladatokra csupán 19,8%-kal többet terveznek. Az állami szervek kiadásain belül a törvényhozó és végrehajtó szervek kiadásai jövőre 49,4%-kal, a rendvédelmi és közbiztonsági szerveké 55,5%-kal haladják meg a hat évvel korábbit. Ugyanebben az időszakban az egészségügyi kiadások nominálértéken nem egészen egynegyedével, 24%-kal, míg az oktatásiak alig egyötödével, 20,9%-kal emelkednek. Megjegyzendő, hogy e két alapvető közszolgáltatás költségvetési támogatása ennél lényegesen kisebb mértékben emelkedett, mivel a kiadási előirányzat növekményének egy része az érintettek befizetéséből, tehát a gyógyszerek térítési díjának emeléséből, a tandíjak, illetve hivatalos nevén a felsőoktatási költségtérítés kiterjesztéséből, valamint az uniós támogatásokból származik. Ugyanakkor a sport finanszírozására a költségvetés több mint két és félszer annyit, 168,8%-kal többet fordít jövőre, mint 2010-ben. A kultúrára szánt állami kiadások is látszólag jelentősen nőnek. Ha azonban megnézzük e kiadások szerkezetét, akkor korántsem ilyen kedvező a helyzet; a Magyar Művészeti Akadémia fokozatosan kulcspozícióba került az állam kulturális feladatainak ellátásában. A jövő évi költségvetésben a Művészeti Akadémia 10,6 milliárd forintot kap, ennek döntő hányada, 83%-a saját fenntartását, a titkárság működtetését, a tiszteletdíjak kifizetését, továbbá székházának rekonstrukcióját szolgálja, míg a fennmaradó szerény hányadát fordítja csupán a kultúra támogatására /legalábbis fiskális szempontok szerint, nem minősítve az ideológiai megközelítésű szelekciót a pénzek elosztása során/.

A kormányzat többek között állami beruházások jelentős felfuttatásával kísérli meg a gazdasági növekedés lassulását feltartóztatni. A törvényjavaslatban szereplő 1 165 milliárd forintot elérő állami beruházás a korábbi évekhez képest igen jelentős, igaz ezek számottevő hányada politikai célokat szolgál. A tapasztalatok szerint ilyennek minősíthető a megyei jogú városok számára a miniszterelnök mintegy személyes ajándékaként aposztrofált modern városok program 152 milliárdos, valamint a közúti projektek és útfelújítások 300 milliárd forintos előirányzata. 100 milliárd forint áll rendelkezésre a paksi atomerőmű beruházásra, 48 milliárd forint a kormányzat Várba költözéséhez szükséges rekonstrukciókra, 45 milliárd forint a másik kormányzati presztízsberuházásra, a Városliget projektre, 73 milliárd forint stadionfejlesztésekre és egyéb sportberuházásokra. Természetesen a közjót is szolgálja a beruházási terv: nevesítetten 2 milliárd forintot szánnak a mentőszolgálat gépkocsi cseréjére. Ez a beruházási program igen kevésbé segíti a gazdasági növekedést.

Az idei költségvetés formailag fenntartja a 2%-os hiánycélt, míg a jövő évi költségvetés ennél magasabb, 2,4%-os államháztartási hiánnyal számol. Mindkettőre igaz ugyanakkor, hogy az Európai Bizottság által meghatározott strukturális deficitet meghaladja, amely a magyar államháztartás esetében 1,7%. Mindkettőre igaz az is, hogy komoly kockázata van a hiány túllépésének, mert a bevételi előirányzatok szerény megalapozottságúak. Egyébként is ***olyan szerkezeti változtatásokat vezetett be a kormány a költségvetésben, amely gyakorlatilag összehasonlíthatatlanná teszi a korábbi évek költségvetéseivel.*** Így meglepő módon nem szerepel egyetlen előirányzatnál sem a támogatás összege, azt áttételesen lehet csak kiszámolni. A korábbi miniszterelnöki blöff következményeként a költségvetést felbontották működési és fejlesztési részre, hogy kimutathassák a működés fiktív, és állami fenntartású intézmények számára diktált saját bevétellel matematikailag biztosított nullszaldós egyenlegét. Ez természetesen csupán technikai trükk, szakmailag nem értelmezhető.

A kormányzati gazdaságpolitikai célokat összefoglaló dokumentum, a konvergencia program összességében tükrözi a kormány tökéletes elégedettségét a saját tevékenységének eredményeivel a magyar reformok működőképességének jegyében. Hosszan felsorolja az elmúlt hat év kormányzati sikereit, sajátosan csoportosítva, gyakran összefüggéseiből is kiragadva a nemzetközi szervezetek vagy intézmények által megfogalmazott pozitív nyilatkozatokat. Ugyanakkor a nehezedő nemzetközi feltételekre is hivatkozva a növekedési várakozásokat némileg csökkenti, az államadósság mérséklésének pályáját jelentősen elnyújtja. Az a törekvés tükröződik a programból, hogy ***a kormány igyekszik áthidalni az általa egymásfél évre vélelmezett átmenetet, amely az uniós források ismételt jelentős beáramlásáig visszafogja a növekedést. Ezt szolgálja a jegybank monetáris lazítása, a pénzüintézetek hitelezési tevékenységének egyre agresszívabb ösztönzése.***

A kormány helyzetértékelése, a növekedés gyorsítására irányuló törekvése nem reális. Az összes kormányzati és jegybanki intézkedés az okozat és nem az ok megváltoztatására irányul, így csak igen csekély eredmény várható ezektől. ***A konfrontatív gazdaságpolitika, a nemzetközi elszigetelődés, a kormányzat agresszív politikai lépései elriasztják a működőtőkét, elüldözik a humán tőkét.*** A magánberuházások hiánya nem pótolható kormányzati költségekkel, ***a hitelkínálat növelése hasztalan addig, amíg nincs valóságos hitelkereslet a gazdaságban.*** Az idei évben a gazdasági növekedés mértéke minden valószínűség szerint jelentősen visszaesik: a bruttó hazai termék volumene éppen hogy meghaladja majd a 2%-ot, és a kormányzati célok ismeretében ez a mérték jövőre sem emelkedik számottevően.

Foglalkoztatottság, keresetek

A foglalkoztatottság statisztikai mutatói harmadik éve látványosan javulnak, ugyanakkor az elsődleges hazai munkaerőpiacon is érzékelhető – az előbbinél lényegesen szerényebb mértékű – előrelépés. A közfoglalkoztatás dinamikusan bővül, miközben a közmunkások keresete a minimálbér korábnál is kisebb hányadát teszi ki. A reálkeresetek érzékelhetően, a közszféra

egyes területein kiemelkedően nőnek, ennek ellenére **egyetlen közalkalmazotti réteg jövedelmének vásárlóértéke sem érte el a 2010. éviét.**

A KSH mintavételes lakossági felvétele szerint az első negyedévben a **foglalkoztatottak száma** 4 262 ezer fő volt, 145 ezer fővel, 3,5%-kal több, mint egy évvel korábban. A közfoglalkoztatottak átlagos száma a trimeszterben 208 ezer fő volt, közel egyötödével, 18,4%-kal több, mint a múlt év azonos időszakában. A foglalkoztatási mutató emelkedésében szerepet játszott az is, hogy a munkaerő-felvétel módszertana szerint 120 ezer külföldön dolgozót is hazai foglalkoztatottnak mutatott ki a KSH, létszámuk jelentősen, 14%-kal nőtt egy év alatt. A foglalkoztatottak számának bővülése egyharmad részben a közfoglalkoztatottak és a külföldön dolgozók létszámának emelkedéséből származott.

A lakossági adatfelvétel szerint a **hazai elsődleges munkaerőpiacon** az első negyedévben 3 934 ezer főt foglalkoztattak, 2,6%-kal többet, mint egy évvel korábban. A külföldön dolgozók hazai foglalkoztatottnak tekintett százezret meghaladó körét is beleszámítva a 15-64 éves népesség **foglalkoztatási rátája** 65,1% volt, 2,6 százalékponttal magasabb az egy évvel azelőttinél. A legjobb munkavállalási korúnak tekintett 25-54 évesek foglalkoztatási aránya a december és február közötti három hónap átlagában 81% volt, 1,5 százalékponttal magasabb az egy évvel korábbinál, míg az 55-64 évesek 47,9%-os foglalkoztatási rátája 4,9 százalékponttal haladta meg a tavalyi első negyedévit.

Az **aktív munkanélküliek száma** az első negyedévben 272 ezer fő volt, 75 ezer fővel, több mint egyötödével, 21,5%-kal kevesebb az egy évvel korábbinál. A legutóbbi ismert adat szerint a tavalyi negyedik negyedévben az aktív munkanélküliek mellett még 300 ezren válaszolták a munkaerő-felvétel során, hogy szeretnének dolgozni, de nem kerestek aktívan munkát, mert esélytelennek látták a munkaerőpiacon a helyzetüket; közülük 66 ezer főt sorolt a KSH a **passzív munkanélküliek** csoportjába. A munkaerő-felvétel módszertana alapján számított **munkanélküliségi ráta** – amely csupán az aktív munkanélküliek figyelembevételével meghatározott mutató –, a megfigyelt trimeszterben 6,1% volt, 1,8 százalékponttal alacsonyabb az egy évvel korábbinál. A 25 éven aluliak között hosszú idő óta rendkívül magas, a január és március közötti három hónapban 14,2% volt a munkanélküliek aránya, annak ellenére, hogy az egy évvel azelőttihez képest 5,2 százalékponttal csökkent a mutató értéke. Változatlanul **súlyos gond a tartós munkanélküliség**: az álláskeresők csaknem fele, 48,9%-a legalább egy éve eredménytelenül keresett munkát. A munkanélküliség átlagos időtartama meghaladta a másfél évet, 18,8 hónap volt, az egy évvel azelőtti 17,4 hónappal szemben.

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai szerint a **regisztrált álláskeresők száma** az első negyedév végén 420 700 fő volt, jelentősen, 14,7%-kal több, mint egy hónappal, és 2,3%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Márciusban a foglalkoztatók 236 500 új álláshelyet jelentettek be, csaknem hétszer annyit, 574,4%-kal többet, mint egy hónappal, és egyötödével, 20,9%-kal többet, mint egy évvel korábban. Ezen belül a piaci munkaalkalmak száma 17,3%-kal csökkent az egy hónappal, és 18,8%-kal az egy évvel azelőttihez viszonyítva. A támogatott munkahelyek száma az előző hónaphoz képest csaknem tizenegyszeresére, 981,9%-kal, a tavaly márciusihoz viszonyítva is közel egynegyedével, 24,6%-kal emelkedett. A márciusban bejelentett új álláshelyek 94,3%-a közmunka végzésére irányult.

Az első negyedév záró hónapjában a regisztrált munkanélküliek 14,4%-a 25 éven aluli fiatal volt, akiknek közel háromnegyede, 73,4%-a első munkahelyét kereste, reménytelenül. A munkanélküliek több mint felének, 54,1%-ának nem volt szakképzettsége. Az álláskeresők 44,5%-ának nem volt az általános iskolánál magasabb végzettsége, valamivel több mint fele, 50,3%-a rendelkezett középfokú végzettséggel. Ez utóbbi körben 28,5% végzett szakiskolát vagy szakközépiskolát, 48,2% szakmunkásképzőt, 4,2% technikumot, míg 19,1% gimnáziumot. A felsőfokú végzettségűek aránya márciusban 5,2%-ot tett ki a munkanélküliek között. Az álláskeresők háromtizede, 28,6%-a 50 éven felüli volt. A munkanélküliek alig egyhatoda, 18,4%-a volt jogosult álláskeresési támogatásra, míg a lényegesen kisebb összegű szociális segélyben alig több mint egyharmaduk, 31,8%-uk részesült. **A munkanélküliek csaknem fele**, 49,9%-a – az Európai Unióban egyedülálló módon – **teljesen ellátatlanul maradt**. Ennek oka – többek között – az összesen 3 hónapig folyósított munkanélküli ellátás, amely minden más tagországban – reálisan figyelembe véve az újra-elhelyezkedésig szükséges átlagos időtartamot – legalább 9 hónapig jár az érintetteknek.

Változatlanul **súlyos területi problémákkal terhelt a munkaerőpiac**. A téli időszakban szokásos módon minden régióban és csaknem minden megyében emelkedett az álláskeresők száma az előző hónaphoz képest, a leghátrányosabb helyzetű térségekben igen jelentősen: Észak-Alföldön 24,5%-kal, Észak-Magyarországon 21,8%-kal, és e két régióon belül Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 30,9%-kal, Hajdú-Bihar megyében 30,8%-kal, Nógrád megyében 26,1%-kal, és – szokatlanul – Győr-Moson-Sopron megyében is egyötödével, 20,3%-kal. A tavaly márciusihoz képest minden régióban mérséklődött a munkanélküliek száma: Észak-Magyarországon 2,8%-kal, Észak-Alföldön 5,4%-kal; ennek ellenére e két régióban a munkanélküliségi arány 18%, illetve 17,3% volt, azaz meghaladta a 9,3%-os országos átlag másfélszeresét. Kilenc megyében kétszámjegyű volt a munkanélküliségi mutató: ezen belül három megyében meghaladta az országos átlag kétszeresét: Nógrád megyében 21,4%-ot, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 19,6%-ot, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 19,3%-ot mértek.

A **közfoglalkoztatottak száma** februárban 193 600 fő volt, 1,7%-kal kevesebb, mint egy hónappal, és 14,2%-kal több, mint egy évvel korábban. Az első két hónap átlagában a közmunkások létszáma 195 300 fő volt, 13%-kal magasabb, mint a múlt év azonos időszakában. A teljes munkaidőben dolgozó közmunkások bruttó átlagkeresete az első két hónapban 79 200 forint volt, még az egy évvel korábbi átlagot is 0,2%-kal alulmúlta, és nem érte el a jogszabályban előírt minimálbér háromnegyedét sem, annak 71,4%-át tette ki. Az idei évben a különbség még nőtt is azáltal, hogy a kormány a minimálbér emelését önkényesen nem terjesztette ki a közfoglalkoztatottakra.

Az intézményi munkaügyi statisztika adatai szerint az első két hónapban a legalább ötfős vállalkozásoknál, a költségvetési szerveknél és a nonprofit szervezeteknél – a közfoglalkoztatottakat is beleszámítva – 2 951 ezer fő **állt alkalmazásban**, 3,4%-kal több, mint egy évvel korábban. A közfoglalkoztatottakat figyelmen kívül hagyva az alkalmazottak létszáma 2,8%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A **költségvetési intézményeknél** – a közfoglalkoztatottak nélkül – 694 ezer főt alkalmaztak, 0,4%-kal kevesebbet, mint a múlt év azonos időszakában.

A nemzetgazdaságban a teljes munkaidőben foglalkoztatottak **bruttó átlagkeresete** az első két hónapban 248 800 forint volt, 5,9%-kal több, mint egy évvel azelőtt. A versenyszférában 262 600 forint volt az átlagos kereset, 5,2%-kal több az egy évvel korábrinál. A költségvetési intézményekben – a közfoglalkoztatottak bérét figyelmen kívül hagyva – 260 600 forint volt a keresetek átlaga, 10%-kal több az egy évvel azelőttinél. A közszférában és a nonprofit szervezeteknél a teljes munkaidőben foglalkoztatottak közül 136 ezer fő a nettó keresetének csökkenése miatt átlagosan 10 300, illetve 10 ezer forint – a keresetbe nem tartozó – kompenzációt kapott a kedvezőtlen adó- és járulékváltozások részbeni ellentételezésére.

Az alkalmazásban állók **nettó átlagkeresete** az első két hónapban 165 500 forint volt, 7,5%-kal magasabb, mint egy évvel korábban. A fogyasztói árak ebben az időszakban 0,6%-kal emelkedtek, így a reálkereset 6,9%-kal nőtt. A versenyszférában a fizikai dolgozók nettó átlagkeresete 120 ezer forint volt, 7,5%-kal több, mint a megelőző évben; a szellemi dolgozók nettó 260 500 forintos keresete 6,1%-kal haladta meg az egy évvel korábrbit. A költségvetési intézményekben – a közfoglalkoztatottak bérét figyelmen kívül hagyva – 173 300 forint volt az átlagkereset, 11,7%-kal több az egy évvel azelőttinél. Az első két hónapban a keresetek a közigazgatásban és a védelem ágazatban együttesen 13,6%-kal, az oktatásban 6,9%-kal, az egészségügyben 8,9%-kal, míg a szociális ellátásban 15%-kal emelkedtek az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

Áralakulás

A magyar gazdaságban harmadik éve deflációhoz közeli környezet érzékelhető. Az ipari termelői árak lassan mérséklődnek, mivel a világpiacon nyersanyag árak hosszú ideje nem mozdulnak, az energiaárak pedig még mindig csökkennek. A mezőgazdasági termelői árak közül a kukoricáé jelentősen nőtt, míg a búzáé, valamint az állati termékeké, különösen a tejé számottevően csökkent. A fogyasztói árak hosszú ideje stagnálnak, ezt eddig egy-egy hónapban némi növekedés váltotta fel, amit azután ismételt csökkenés követett.

Az **ipari termelői árak** februárban 1,4%-kal csökkentek az előző hónaphoz, és 1,6%-kal az egy évvel korábbihoz képest; az első két hónapban pedig 1,7%-kal mérséklődtek. Februárban az egyéb feldolgozóiparban és a javításban 5,6%-kal, a vegyiparban 4,4%-kal, a járműgyártásban 3,9%-kal, a nyomdaiparban 2,8%-kal emelkedtek, míg a kőolaj-feldolgozásban 24,2%-kal, a kohászatban 3,8%-kal, a gyógyszergyártásban 1,8%-kal csökkentek a termelői árak az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Összességében a feldolgozóiparban 0,7%-kal, az energetikában 7,3%-kal estek vissza egy év alatt a termelői árak.

Az **ipari export értékesítési árai** februárban 1,2%-kal mérséklődtek az előző hónaphoz, és stagnáltak az egy évvel korábbihoz képest, az első két hónapban pedig 0,6%-kal csökkentek. Februárban a kiviteli árak a vegyiparban 6,9%-kal, az egyéb feldolgozóiparban és a javításban, valamint a járműgyártásban egyaránt 4%-kal, a textil- és bőriparban 2,2%-kal nőttek, míg a kőolaj-feldolgozásban 22%-kal, a kohászatban 4,3%-kal, a számítógép-, az elektronikai- és az

optikai termékgyártásban 4%-kal mérséklődtek az előző év azonos időszakához viszonyítva. A feldolgozóipar értékesítési árai ebben a relációban összességében 0,5%-kal nőttek, az energetikai ipariak 11,8%-kal elmaradtak az egy évvel korábbitól.

Az **ipar belföldi** értékesítési **árai** februárban 2%-kal csökkentek az előző hónaphoz, és 4,8%-kal az egy évvel korábbihoz képest, míg az első két hónapban 3,9%-kal mérséklődtek. Februárban az egyéb feldolgozóiparban és a javításban 8,8%-kal, a nyomdaiparban 4,4%-kal, a textil- és bőriparban 3,3%-kal, a járműgyártásban, valamint az építőanyag-iparban egyaránt 2,3%-kal emelkedtek, míg a kőolaj-feldolgozásban 25,4%-kal, a kohászatban, továbbá a villamos berendezés gyártásban 2,8%-kal csökkentek a belföldi értékesítési árak a tavaly februárihoz viszonyítva. A feldolgozóiparban összességében 4,3%-kal, az energetikai iparban pedig 6,3%-kal mérséklődtek az értékesítési árak ebben a relációban az egy évvel korábbihoz képest.

A **mezőgazdasági termelői árak** februárban 2,8%-kal, az első két hónapban 3,4%-kal emelkedtek az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A növénytermesztési és kertészeti termékek ára februárban 7,3%-kal emelkedett; a gabonafélék termelői ára 2,3%-kal, ezen belül a kukoricáé 16%-kal nőtt, a búzáé 14%-kal csökkent. Az ipari növények termelői ára 2,5%-kal, ezen belül az olajos növényeké 9,2%-kal emelkedett. A zöldségek felvásárlási ára 15,2%-kal, a gyümölcsöké jelentősen, 26%-kal, a burgonyáé – az alacsony bázishoz képest – kiugró mértékben, 58,4%-kal emelkedett. Az élőállatok és állati termékek felvásárlási ára 5%-kal csökkent, ezen belül a vágóállatoké 3,7%-kal, míg az állati termékeké 7,8%-kal esett vissza.

A **fogyasztói árak** márciusban 0,1%-kal emelkedtek az előző hónaphoz, és 0,2%-kal mérséklődtek az egy évvel korábbihoz képest; az első negyedévben 0,3%-kal nőttek a múlt év azonos időszakához viszonyítva. Az élelmiszerek ára februárhoz mérten 0,2%-kal csökkent; egy hónap alatt a cukor ára 1,8%-kal emelkedett, a csokoládéé, a kakaóé 2,8%-kal, a tejé 2%-kal mérséklődött, míg az idényáras élelmiszerek 1,7%-kal drágultak. A ruházati termékek ára az előző hónaphoz képest jelentősen, 1,1%-kal emelkedett.

Az **élelmiszerek fogyasztói ára** márciusban **az átlagos deflációval szemben érzékelhetően, 0,7%-kal meghaladta az egy évvel korábbit**. Az idényáras élelmiszerek jelentősen, 18,4%-kal drágultak; a cukor ára 18,9%-kal, az étolajé 9,1%-kal, a csokoládéé és a kakaóé 4%-kal, a munkahelyi étkezésé 2,6%-kal, a zsiradékoké 1,3%-kal emelkedett, a sertéshúsé – az áfa-kulcs mérséklés hatására – 19,3%-kal, a tejé 10,5%-kal, a sajté 7,4%-kal, a vajé 5,2%-kal, a margariné 3,3%-kal csökkent. A szeszes italok és dohányárak ára 2,4%-kal, ezen belül a dohánytermékeké 4,5%-kal emelkedett. Az újságok és folyóiratok fogyasztói ára 3,4%-kal, a tanszereké és írószereké 2,8%-kal, a gyógyszereké 2,3%-kal, a tartós fogyasztási cikkeké 1,7%-kal, ezen belül a használt személygépkocsiké 8,8%-kal, a ruházati termékeké csekély mértékben, 0,4%-kal emelkedett, míg az üzemanyagoké jelentősen, 14,8%-kal mérséklődött az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A háztartási energiacsoporthoz tartozó termékek ára változatlan maradt, ezen belül a palackos gázé 10%-kal mérséklődött, a távfűtésé, a vezetékes gázé és az elektromos áramé változatlan maradt, míg a szénéé 1%-kal, a tüzfűtésé pedig 3,8%-kal nőtt. A szolgáltatások 1,4%-kal drágultak; a lakbér 6%-kal, a színházjegy 4,4%-kal, a háztartási szolgáltatás 3,6%-

kal, az üdülés 4,3%-kal, ezen belül a külföldi üdülés 11,3%-kal, a postai szolgáltatás 2,4%-kal került többbe, mint a múlt év februárjában.

A *nyugdíjas fogyasztói* kosárral számított *árindex* márciusban 0,1%-kal emelkedett az előző hónaphoz, és 0,3%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Az év harmadik hónapjában a – hatósági árak, nyers élelmiszerek és üzemanyagok figyelmen kívül hagyásával számított – *maginfláció* 1,3% volt, ami a következő hónapokban a fogyasztói árindex nagyon lassú emelkedését vetíti előre.

Jövedelem és fogyasztás

A *kiskereskedelmi forgalom* a KSH adatközlése szerint harmadik éve érzékelhető ütemben bővül, részben a kereskedelmi tevékenység fehéredésének köszönhetően. Februárban az eladások volumene – szezonálisan és naptárhatástól megtisztított adatok szerint – 1,5%-kal nőtt az előző hónaphoz, és – naptárhatással korrigált adatok szerint – 6,6%-kal az egy évvel korábbihoz képest; az első két hónapban 4,4%-kal emelkedett a forgalom volumene. Az élelmiszerforgalom évkezdetétől 1,7%-kal, azon belül az élelmiszerláncok forgalma 1%-kal, míg a dohányüzleteket is magukba foglaló szakboltoké 4,3%-kal nőtt. Az élelmiszeren kívüli forgalom – a KSH jelentése szerint – 7%-kal emelkedett. A ruházati termékek értékesítése az első két hónapban 12,7%-kal, a bútorké és a műszaki cikkeké 10,1%-kal, az illatszereké 9,8%-kal, a számítástechnikai és egyéb iparcikkeké 3,9%-kal, a könyveké és újságoké 3,8%-kal nőtt, míg a gyógyszereké némileg, 0,9%-kal, a vegyes iparcikkeké 9,6%-kal visszaesett. A korábbi évekhez hasonlóan február végéig is jelentősen, 16,9%-kal emelkedett az internetes és csomagküldő kereskedelem, valamint 10,5%-kal a hasznáلتikkek forgalma. Az üzemanyagok eladásának volumene 6,8%-kal haladta meg az egy évvel korábbit.

A Policy Agenda kutatóintézet közzétette a 2015. évi *létminimum* megállapítását szolgáló kutatásainak eredményeit. E fontos, hézagpótló, de egyben némileg szokatlan számításnak, illetve elemzésnek az az előzménye, hogy a Központi Statisztikai Hivatal a múlt évben meglepő módon felhagyott a negyedszázadon keresztül évente végzett vizsgálatával. Az utolsó létminimum-számítás a 2014. évi adatokat tartalmazta, igaz már az utolsó kiadványban is igen szerény mennyiségű adattal, annak is egy részét szöveges elemzésben elrejtve. E KSH jelentés szerint 2014-ben az egy fogyasztási egységre számított létminimum érték 87 400 forint volt, gyakorlatilag ugyanannyi, 0,2%-kal kevesebb, mint a megelőző évben. Ez az érték az aktív korú egyedülálló személy létminimumát jelentette. Egy kétszülős kétgyermekes család létminimuma két évvel ezelőtt 253 300 forint volt, az egygyermekes egyszülős családé 144 100 forint, míg a két nyugdíjasból álló családé 135 400 forint volt. A statisztikai szolgálat már 2011 óta nem közölte azt a fontos adatot, hányan élnek a létminimum alatt. Az utolsó tájékoztatás szerint 2010-ben 3 700 ezer fő, azaz a népesség több mint egyharmada, 37%-a élt az akkori létminimum alatt. Az azóta eltelt időszakban a kormány kifejezetten az alacsony jövedelmű rétegeket sújtó gazdaság- és társadalompolitikát folytatott, így a létminimum alatt élők száma egyre nagyobb mértékben meghaladta a 4 millió főt, azaz folyamatosan emelkedett. Ezt más

vizsgálatok is alátámasztották. A hivatal, igaz a sorok között mintegy elbújtatva az utolsó kiadványban azt közölte, hogy az elmúlt években a háztartások 40%-a körül ingadozott a létminimum alatti jövedelemmel rendelkezők aránya. Ez a szám más hasonló természetű vizsgálatok adatainak ismeretében alulbecsültnek minősíthető. Igaz, önmagában annak elismerése, hogy a lakosság ilyen jelentős hányada él nagyon szűkös körülmények között rendkívül erős kritika a kormány súlyosan felelőtlen politikájával szemben. Mivel az alacsony jövedelmű háztartások létszáma magasabb az átlagos és az annál nagyobb jövedelemmel rendelkező háztartásokénál, ezért a korábbi adatok továbbvezetése alapján ***a létminimum alatt élő személyek száma 2014-ben 4 500 ezer fő körül lehetett***. A KSH elemzésében volt egy ennél is szomorúbb tényező. A társadalomstatisztikai- és jövedelem-felvételek egyértelműen azt mutatják, hogy a gyermekes családok körében lényegesen nagyobb a szegénységi kockázat, mint a felnőtt népességben. Így sajnos ez a bizonyos 40% azt is jelenti egyben, hogy két évvel ezelőtt ***minden második gyermek rendkívül szűkös körülmények között élt. A gyermekszegénység aránya Magyarországon az egyik legmagasabb volt az Európai Unióban, ha pedig az gyermekek szegénységi kockázatát a felnőtt népességéhez viszonyítjuk, akkor az utolsó helyen voltunk az egész Unióban***. Sajnálatos módon ez a jelenlegi kormány folytonosan hangoztatott gyermekbarát politikája mögötti valóság.

A Policy Agenda folytatta a magyar statisztikai gyakorlatban a múlt évben váratlanul megszüntetett létminimum-számítási eljárást, amely – az európai hivatalokban általánosan alkalmazottól valóban eltérően, de nemzetközileg elfogadott és szintén alkalmazott metódus szerint – a normatív létminimum számítási módszert alkalmazta, és amely az élelmiszerfogyasztás értéke alapján határozta meg a minimális szükségletek kielégítéséhez elengedhetetlen jövedelmet. A létminimum a statisztikai definíció szerint olyan küszöbérték, amely szerény életvitellel lehetővé teszi az alapvetőnek tekintett szükségletek kielégítését. Mivel a családok fogyasztásának egy része nem függ szorosan a családtagok számától, ezért a létminimumot fogyasztási egységre számítják. E vizsgálat az élelmiszerfogyasztás normatívájának meghatározásából indul ki. Vélelmeznek egy olyan élelmiszerkosarat, amely az átlagos fizikai igénybevétel mellett fedezi a táplálkozási szükségletet, és ennek során az olcsó élelmiszereket veszik figyelembe. Így megállapítják az élelmiszer-fogyasztás normatív értékét. Az évenként végrehajtott háztartásstatisztikai adatfelvételben részt vevők közül – bizonyos szempontok figyelembevételével – kiválasztják azokat a háztartásokat, amelyekben az élelmiszerre fordított kiadások e normatív értéktől legfeljebb 20%-kal térnek el. Ezekben a családokban a Policy Agenda számítása szerint a múlt évben az összes fogyasztási kiadás három tizedét, 30,8%-át költötték élelmiszerre, 22,8%-át lakásfenntartásra, ezen belül 15%-át háztartási energia vásárlásra, 9%-át közlekedésre, 6,5%-át távközlésre, 5,3%-át oktatásra, művelődésre, szabadidő eltöltésre, 5%-át egészségügyre és testápolásra, míg 3,6%-át ruházkodásra.

A Policy Agenda a nemzetközi módszertannak megfelelően a létminimum értéket egy fogyasztási egységre határozta meg, mivel a különböző összetételű háztartásoknak mások a fogyasztási kiadásai, hiszen a lakásfenntartási költségek nem azonosan oszlanak meg egy kétfogú vagy egy ötfogú családban. A fogyasztási egység az első aktív korú családtagot jelenti, míg a többi felnőtt és gyermek más koefficienssel szerepel. Ennek az elvnek az alkalmazásával

az egy aktív keresőből álló személyre, azaz az egy fogyasztási egységre számított létminimum érték a tavalyi évben 88 ezer forint volt. A két aktív korú felnőttből és két gyermekből álló család létminimuma 255 200 forint, az egy felnőttből és egy gyermekből állóé 145 200 forint, egy nyugdíjas személyé 79 200 forint, míg a 2 személyes nyugdíjas háztartásé 136 400 forint volt.

Fontos kérdés, hogy hány családban nem rendelkeztek e minimális jövedelemmel sem. A kutatóintézet – reális – számítása szerint ***a múlt évben a lakosság igen nagy hányada, 41,5%-a, 4 100 ezer személy élt a létminimumnál kisebb jövedelemből.*** Ha ezt a megdöbbentően magas számot összehasonlítjuk az egy évvel korábbi – fent bemutatott – értékkel, mintegy 10%-kal csökkent a létminimum alatt élők száma. Ez a különbség a választási évre időzített kormányzati politikából adódott, és azért nem jelent érdemi javulást, mert 2010-ben a létminimum alatt élők száma 3 700 ezer fő volt, tehát ***a múlt évi csökkenés csupán az igen jelentős elszegényedési folyamat csekély mérséklődését jelentette.*** Azaz a kormány céljainak megfelelően ***a társadalom valóságos kettészakadásában nem ment végbe érdemi fordulat, és az adatokból továbbra is világosan tükröződik a gyermekes családok, a fiatalok szegénységi kockázatának elfogadhatatlanul magas mértéke.***

A múlt évben érzékelhetően, 15%-kal nőtt a ***lakásforgalom***: az eddig összesített adatok szerint 119 ezer adásvételt regisztráltak. A ***bővülés ugyanakkor kizárólag a használt lakások piacán jelentkezett***, ezek képviselték az összes értékesítés 98%-át. Az új lakások értékesítése nem mozdult el a holtpontról: mindössze 2 700 újonnan épített lakás eladására került sor, ez 18,2%-kal alulmúlta még az előző évi szintet is. Az értékesített lakások 30%-a Budapesten, egyötöde, 20%-a községekben volt. Hat évvel korábban a lakáseladásoknak még 27%-a történt községekben; e változással a családi házak adásvétele is visszaszorult. A múlt évben a fővárosban és a megyeszékhelyeken eladott lakások 67%-a többlakásos társasházban, egyötöde lakótelepen, míg 13%-a családi házban volt. A kisvárosokban és a községekben értékesített lakások közel háromnegyede, 72%-a volt családi házban. A tavalyi évben az új lakások ára 6,7%-kal, a használt lakásoké ennek csaknem kétszeresével, 11,8%-kal emelkedett.

A ***lakosság betétállománya*** márciusban 9 milliárd forinttal nőtt, és a negyedév végén 6 931 milliárd forintot tett ki. A forintbetétek volumene 3 milliárd forinttal, a devizabetéteké tranzakciók eredményeként 6 milliárd forinttal, míg árfolyamváltozások következtében 1 milliárd forinttal gyarapodott. Az Államadósság Kezelő Központ adatai szerint március végén a lakosság birtokában 4 067 milliárd forint értékű állampapír volt, 15,6%-kal több, mint az év elején.

A ***lakosság hitelállománya*** márciusban 25 milliárd forinttal mérséklődött, és az első negyedév végén 5 793 milliárd forintot tett ki. A forinthitelek volumene 23 milliárd forinttal, a devizahiteleké tranzakciók következtében 2 milliárd forinttal csökkent, miközben az árfolyamváltozás a vizsgált hónapban azokat nem érintette. A lakossági devizahitelek aránya március végén a teljes lakossági hitelvolumennek mindössze 0,9%-át tette ki.

Államháztartás, külgazdasági egyensúly

A külkereskedelmi forgalom az előző év végén és a januárban tapasztalt dinamikacsökkenést követően februárban ismét élénkülést mutatott. Az export volumene 9,6%-kal, az importé 11,1%-kal haladta meg az év második hónapjában az egy évvel korábbit. A **külkereskedelmi mérleg** első kéthavi aktívuma 471 milliárd forintot, illetve 1 508 millió eurót tett ki, 19 milliárd forinttal, illetve 63 millió euróval kevesebbet, mint 2015 első két hónapjában. A külkereskedelmi forgalom árszínvonal a kivitelben 0,9%-kal, a behozatalban 2,7%-kal csökkent, a cserearány 1,8%-kal javult. A forint árfolyama az euróhoz képest alig változott, 0,2%-kal, az amerikai dollárhoz viszonyítva jelentősebben, 4,8%-kal gyengült.

2016 első két hónapjában a forgalom mintegy felét képviselő gépek és szállítóeszközök kivitele volumenben számottevően, 8,8%-kal, a behozatala még jelentősebb mértékben, 13%-kal emelkedett. Az árufőcsoporton belül a legnagyobb súlyú közúti járműkereskedelem mindkét relációban erőteljesen nőtt: az export 10, az import 13%-kal bővült. A behozatalban az új személygépjárművek és az alkatrészek, a kivitelben szintén az új személygépjárművek, karosszériaelemek és a kerékpárok adták a forgalom legnagyobb részét. Az exportban és az importban is 10%-ot meghaladó arányú volt a villamos gépek, készülékek és műszerek kereskedelmének volumennövekedése. A híradástechnikai, hangrögzítő és lejátszó berendezések exportja közel egyhatodával, az energiatechnikai gépek és berendezések kivitele 4,9%-kal, behozatala 11,4%-kal nőtt.

A második legjelentősebb árufőcsoport, a feldolgozott termékek exportjának volumene 12%-kal, az importjéé 11%-kal emelkedett februárban az egy év előttihez képest. Mindkét viszonylatban számottevően emelkedett a szakmai, tudományos ellenőrző műszer forgalom, az export közel 20%-kal, az import az előző februári csaknem egyharmadával. Az exportban harmadik legnagyobb árufőcsoport, az élelmiszerek, italok és a dohánytermékek kivitelének volumene 4,6%-kal visszaesett, a behozataláé gyakorlatilag stagnált, mindössze 0,3%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A legnagyobb tételt jelentő gabonaexport euró értékben – a tavalyi gyenge kukorica terméseredmény miatt – közel egyötödével, 19,5%-kal, a hús és húskészítményeké 3%-kal, az állati takarmányoké 1,3%-kal mérséklődött. Az importban vezető zöldség és gyümölcs behozatal 2,5%-kal, a húsé és húskészítményeké – elsősorban a sertéshús növekvő behozatala következtében – 12,6%-kal bővült.

Az év első két hónapjában az Európai Unió tagállamaival folytatott külkereskedelem 525 milliárd forint, illetve 1 682 millió euró aktívummal zárult, az oda irányuló export volumene 7,6%-kal, az onnan érkező importé 9,2%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A 15 tradicionális tagállamból érkező behozatal volumene 10,1%-kal, az újonnan csatlakozottaktól származó 7%-kal volt magasabb az egy évvel azelőttinél. A régi tagállamokba irányuló kivitel mennyisége 5%-kal, az új belépők felé történt exporté 14,6%-kal volt magasabb, mint 2015 első két hónapjában. Az Unión kívüli államokkal folytatott külkereskedelem 52,5 milliárd forint, illetve 174 millió euró passzívummal zárult, a negatívumot az ázsiai országokkal

folytatott kereskedelmi tevékenység eredményezte. Az Európai Unió kívüli tagállamokból származó behozatal volumene 7,2%-kal nőtt, az oda irányuló kivitelé 1,8%-kal csökkent az előző év azonos időszakához képest.

Az **államháztartás** – önkormányzatok nélküli – **pénzforgalmi szemléletű bevétele** az első negyedév végéig 3 789 milliárd forintot tett ki, ezzel az éves előirányzat 24%-a teljesült. A kiadások ugyanezen időszakban 3 915 milliárd forintban realizálódtak, ami a törvényi előirányzat 23,6%-át jelentette. A központi alrendszer konszolidált egyenlege az első kéthavihoz képest előjelet váltott, és a február végi többlet helyett 126 milliárd forint hiánnyal zárult a január-márciusi mérleg. Ezzel az éves viszonylatban tervezett 762 milliárd forintos hiány 16,5 %-a realizálódott, ami 411 milliárd forinttal alacsonyabb az egy évvel korábinál, és a tervezett éves hiányhoz viszonyított mértéke is 27,6 százalékponttal alacsonyabb volt az előző év azonos időszakában rögzítetténél. Mindebben a kormányzati kommunikáció szerint az adóbevételek növekedése és a központi költségvetés kiadásainak előző év azonos időszakához viszonyított lényeges csökkenése játszott szerepet, azonban ezen eredmény közel sem a kormányzat felelősségteljes döntéseinek következménye, sokkal inkább annak ellenkezőjét igazolja. Az adóbevétel növekedés a 2015 végén az előző évek rossz időzítése miatt nagyszegben kényszerűen felhasznált uniós támogatásokból származó társasági adófizetésből származik, míg a költségvetési kiadások csökkenése a szektor adósságállományának növekedésével járt. Ezt jelzi, hogy a központi alrendszer részét képező központi költségvetés hiánya 158 milliárd forint, a törvényi előirányzat 20,9%-a, egy hónap alatt 94 milliárd forinttal 2,5-szeresére nőtt. A múlt év azonos időszakát tekintve a változás mértéke 1,5-szeres, 226 milliárd forint volt.

A **gazdálkodó szervezetek** az első negyedévben 322 milliárd forint **adót fizettek**, 7,9%-kal többet, mint a múlt év azonos időszakában. A növekedést elsődlegesen a társasági adó befizetések egy évvel korábbihoz viszonyított 58,1%-os, 46 milliárd forintos emelkedése váltotta ki, amely a 2007-2013-as uniós programozási ciklus maradványának kényszeres felhasználása következtében megnövekedett megrendelések teljesítésének természetes folyamánya. Hasonló mértékben, 54,5%-kal nőtt 2015 első három hónapjához viszonyítva – az állami bevételek között kevésbé jelentős, az első negyedévben 3,4 milliárd forint összegű – kisvállalati adóbevétel, 28,6%-kal 17 milliárd forintra a kisadózók tételes adóbefizetése. Az egyéb központosított bevételekből 89 milliárd forint, a tavalyi első negyedévinél 7,7%-kal több folyt be a kincstárba. Ez utóbbi jogcímen belül a legnagyobb tételt, annak csaknem kétötödét az elektronikus útdíjak 34 milliárd forintos befizetése jelentette, amely 10,2%-kal haladta meg az egy évvel korábit.

Fogyasztási adókból március végéig 994 milliárd forintot fizettek be a kötelezettek, 2,2%-kal többet, mint egy évvel azelőtt. Általános forgalmi adóból 4,5%-kal több, jövedéki adóból 1,7%-kal kevesebb bevétel folyt be a költségvetésbe az egy évvel korábinál. A jövedéki termékek közül az üzemanyagok értékesítése utáni adóbevétel a forgalom növekedése miatt 1,3%-kal emelkedett, míg a dohánytermékeknél – főképp a cigaretta-csempészet következtében – 4,6%-os, az egyéb jövedéki termékeknél – közöttük a szeszesitaloknál – 9,6%-os bevételecsökkenés jelentkezett a múlt év első negyedévéhez képest. A pénzügyi tranzakciós illetékből származó

első negyedévi 53 milliárd forintos bevétel 11,2%-kal elmaradt az egy évvel korábitól, miután az állami pénzügyi intézmények fizetési kötelezettségét a kormány mérsékelte, illetve eltörölte.

A **lakosság** ez év első három hónapjában 473 milliárd forint **adót fizetett**, 3%-kal többet, mint a múlt év azonos időszakában. Az állam személyi jövedelemadó bevétele 2,3%-kal, az illetékbeizetések összege 13,7%-kal nőtt, míg a megfizetett gépjárműadó összege 4,2%-kal mérséklődött az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A társadalombiztosítási alapok első negyedévi bevétele 1 268 milliárd forintot tett ki, 2,9%-kal többet az egy évvel azelőttinél. A nyugdíjbiztosítási alap összes bevétele 763 milliárd forint volt, 1,9%-kal több az egy évvel korábitnál. Az egészségbiztosítási alap idei első negyedévi bevétele 505 milliárd forint volt, 4,7%-kal nőtt a tavaly első negyedévihez képest. A két alap bevételeinek dinamikája azért tér el ilyen mértékben, mert év elejétől megváltozott a szociális hozzájárulási adó megosztási aránya: az egészségbiztosítási alap részesedése 6,03 százalékponttal – 14,54%-ról 20,57%-ra – emelkedett, szemben a nyugdíjbiztosítási alapéval, amely ugyanekkora mértékkel 85,46%-ról 79,43%-ra csökkent.

Az államháztartás kiadásaiból – amelynek 2016-ra prognosztizált összege 11%-kal alacsonyabb a 2015-ben teljesítetténél – a központi költségvetés február végéig 2 547 milliárd forintot, a tervezett összeg 23,3%-át használta fel, ami 355 milliárd forinttal kevesebb, mint a megelőző év első negyedévében volt. **Az államháztartás kiadáscsökkenésének legnagyobb vesztese a szociális és családtámogatások területe**, amelyre 2016 egész évére 24 milliárd forinttal, 3,4%-kal kisebb összeggel számolt a költségvetés a tavalyinál. Az első negyedév folyamán e célokra 176 milliárd forintot, 35 milliárddal, 16,7%-kal kevesebbet fordított a kormány, mint tavaly ilyenkor. E kiadások közé tartoznak a családi támogatások, a korhatár alatti ellátások, a jövedelem pótló és jövedelemkiegészítő szociális támogatások, valamint a különféle jogcímen adott térítések. A családtámogatások kiadásai 2016 első negyedévben 104 milliárd forintot tettek ki, az előző év első negyedévéhez képest jelentősen, 23,5%-kal kevesebbet. Azon belül a legszámottevőbb tételre, családi pótlékra az előző évnek alig háromnegyedét, 75,5%-át fordította a kormány. (A nagymérvű csökkenést a múlt évben a húsvéti ünnep miatt előrehozott utalással magyarázzák, a valóságban azonban 2015-ben és 2016-ban is azonos számú támogatás utalás történt március végéig.) **A szociális ellátások naptárhatástól nem befolyásolt területe a közgyógyellátás. Az e célra fordított támogatások március folyamán tovább csökkentek**, és az első negyedévben 13%-kal kevesebbet folyósított az állam, mint a múlt év hasonló időszakában.

Az elkülönített állami alapok közül 2016-ban a legnagyobb összegű újraelosztó szerepet a 484 milliárd forintos éves kiadással tervezett **foglalkoztatási alap kiadásain** keresztül valósítja meg az állam. Az alapból márciusban 67 milliárd forintot fizettek ki, 63,8%-kal többet az első kéthavinál. Az első negyedév folyamán tehát 108 milliárd forintot használt fel a központi költségvetés e jogcímen, ami 14,4%-kal magasabb az előző év azonos negyedévében kifizetetténél. Indoklásul a Start-munkaprogram keretében indított új részprogramokra történt előlegfolyósítást említik. A kiadások közel háromnegyedét, 74,1%-át közmunka programok megvalósítására utalták át a kormányhivataloknak, azaz a kormányzati tervek szerint az alap továbbra is a munkaerőpiac fő foglalkoztatója marad.

Az **egészségbiztosítási alap** első negyedévi **kiadása** 476 milliárd forint volt, 1,3%-kal haladta meg az egy évvel korábit. Az alapon belül a legnagyobb összegű a gyógyító megelőző ellátások kiadása, amelyre ez év első negyedévében 231 milliárd forintot fordítottak, ugyanannyit, mint a múlt év azonos időszakában. A pénzbeli ellátások – táppénz, GYED, rokkantsági és egyéb ellátás – 141 milliárd forintos kiadása is közel azonos a múlt évi első háromhavi. Azok közül egyedül a rokkantsági és rehabilitációs ellátások összege csökkent 4%-kal. A **nyugdíjbiztosítási alap** első háromhavi **kiadása** 761 milliárd forint volt, 1,5%-kal több, mint a múlt év azonos időszakában. Az alapon belül azonos mértékkel emelkedett a nyugellátásokra fordított összeg, amely a negyedév végén 757 milliárd forint volt.

A **költségvetési szervek** és fejezeti kezelésű előirányzatok ez évi együttes halmozott **kiadása** március végén 1 551 milliárd forintot tett ki, ez 8,9%-kal volt kevesebb az egy évvel korábinál. A költségvetési szervek összesen 41 milliárd forinttal, 4,4 %-kal többet költöttek, mint tavaly ilyenkor. Ebből 618 milliárd forintot – a tavalyinál 45 milliáddal, 7,8 %-kal többet – használtak fel személyi juttatásra és munkaadót terhelő járulékokra, azaz a teljesített dologi kiadások összege lényegesen csökkent a megelőző évihez viszonyítva. A szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai együttesen alig háromnegyedét – 75,2 %-át – teszik ki a múlt évinek, azokon belül nőtt a költségvetési szervek hazai forrásból fedezett kiadása, amely a negyedév folyamán 421 milliárd forint, 46,1%-kal több volt a tavalyinál. E kiadások legnagyobb tételét 86,1 milliárd forintot normatív finanszírozásra – köznevelési célú humánszolgáltatás és működés, nem állami felsőoktatási intézmények, hit- és erkölcs tanítás, tankönyv, és szociális célú humánszolgáltatások támogatására, továbbá köznevelési szerződésekre – fordítottak, de itt teljesült a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium forrásaiból 27 milliárd forint közúthálózat felújításra, 24 milliárd forint a kormány által kiválasztott megyei jogú városok fejlesztéseire. Az uniós kiadások 160 milliárd forintos összege éppen egyharmada az előző év azonos időszakáénak, a felfutást a 2014-2020-as uniós programozási időszak operatív programjainak második negyedére prognosztizálják.

A **helyi önkormányzatok** első negyedévi **támogatása** 169 milliárd forint – időarányos – volt, 3,6 milliárd forinttal, 2,2 %-kal haladta meg az egy évvel korábit. Az önkormányzatok részére folyósított támogatások március végi halmozott teljesítése minden, az eredeti költségvetési törvényben tervezett jogcím esetében alacsonyabb volt az egy évvel azelőttinél: a működés és az ágazati feladatok támogatása 4,7%-kal, azon belül a szociális, gyermekjóléti és gyermekétkeztetési kiadásoké 15%-kal; a kiegészítő támogatásoké 43,7%-kal; a foglalkoztatottak bérkompenzációja 14,3%-kal. Az egyenleget az idén bevezetett új feladatokra folyósított – a szociális ágazatban foglalkoztatottak részére 2015. július elsejétől megállapított kiegészítő pótlék, egyes szociális feladatok kibővítése, továbbá egyes önkormányzati feladatok többlettámogatása – összeg valamelyest javította.

A **költségvetési szervek** lejárt határidejű **tartozásállománya** március végén 66,3 milliárd forint volt, egy hónap alatt – átmeneti eredményt hozó intézkedések következtében – 5,8 milliárd forinttal, 3,6%-kal csökkent, az egy évvel előttié 59,2 %-a. A költségvetési intézmények több mint fele, 53,7%-a volt eladósodott március végén. Kifejezetten kedvezőtlenül alakult a szállítói tartozások összetétele: a 30 nap alattiak aránya 1,5 százalékponttal 32,6%-ra, a 30 és 60 nap közöttieké 0,3 százalékponttal 18,6%-ra csökkent, míg 60 napon túli lejáratú, minősített

tartozás aránya tovább nőtt a teljes állomány 47,9%-ára. A szállítói bizalmatlanság növekedését mutatja, hogy a fizetési határidő átütemezéséről a tartozások mindössze 0,9%-ánál kötöttek egyezséget a szállítók, azaz **erősen megrendült az állami fizetési készség stabilitásába vetett bizalom**. A tartozások döntő hányadát, 81,6%-át változatlanul az Emberi Erőforrások Minisztériumának felügyelete alatt – még éppen – működő intézmények halmozták fel. A tárca intézményeinek március végi adósságállománya 54,1 milliárd forint volt, és egy hónap alatt 5,4 milliárd forinttal mérséklődött, de a tartozást felhalmozó 243 intézményből 160-nál jó esetben a februári szinten maradt, a többségnél azonban növekedett az adósság. Változatlanul az egészségügyi ágazat tartozása a legmagasabb, a teljes tartozásállomány 72,5%-a, amely március folyamán 3,9 milliárd forinttal nőtt 48,1 milliárd forintra. Külön kell említést tenni szintén a tárca irányításával működő Klebelsberg Intézményfenntartó Központtól, amelynek működése a feladatirányítás elképesztő centralizációja folytán robbanás közeli társadalmi feszültséget gerjesztett, tehetetlensége működésképtelen helyzetet idézett elő a közoktatási ágazat számos intézményében. Adósságállománya viszont március folyamán számottevően, 14,4 milliárd forintról 5,2 milliárdra, 63,9%-kal csökkent. Ez a nagymérvű változás azonban nem az adósság keletkezési okának megszüntetése, hanem likviditás menedzselési technika alkalmazása következtében állhatott elő. Az idei évre előirányzott állami támogatás keretéből összesen 47 milliárd forintot az időarányostól eltérően, annak 1,6-szeresét utalták az intézménynek *(az időarányos mérték 25% lenne, ezzel szemben a március végéig folyósított összeg az éves előirányzat 40 %-a volt)*. Így az aktuális fizetési kötelezettségeken túlmenően sor kerülhetett az elmaradt tartozások jelentősebb mértékű kiegyenlítésére is. Ennek ellenére a fennmaradt adósság közel kilenctizede minősített állományt képez. Mindaddig, **amíg az intézmény számára törvénnyel biztosított, a feladatok ellátásának valós költségintéjét figyelmen kívül hagyó tervezés súlyos hibáját a kormányzat nem hajlandó elismerni és korrigálni, remény sincs az adósság tartós megszüntetésére**. Az alkalmazott technikai megoldás egyenes következménye a tartozások ismételt növekedése, mivel az előrehozott támogatást a finanszírozó az év folyamán törvényi kötelezettségének megfelelően fokozatosan visszavonja.

A Miniszterelnökség irányításával működő intézményköré a lejárt tartozások 9,6%-a, 6,1 milliárd forint, amelynek 63,7%-a kritikus, minősített állomány. A Miniszterelnökséghez tartozó intézmények közül a közsféra törvényes módon történő működésének felügyeletét is feladatai között tudó fővárosi és megyei kormányhivataloknál gyűlt össze a márciusi tartozásállomány 98,4%-a. Változatlanul magas, 1,7 milliárd forint a Belügyminisztérium adósságállománya, amely egy hónap alatt március folyamán másfélszeresére nőtt két rendőr-főkapitányság és a katasztrófavédelem központi irányító és ellátó területein. Jelentős tétel még a honvédelmi tárca tartozása, amely a tárcához tartozó egészségügyi intézménynél keletkezett. Jellemzően az egészségügyi gyógyító-megelőző tevékenység alulfinanszírozottsága az oka a klinikai részleggel rendelkező felsőoktatási intézmények adósságának, a közoktatás alulfinanszírozottságának következményei pedig tartozásállomány formájában jelentkeznek a mezőgazdasági valamint a nemzetgazdasági minisztériumok szakképzést folytató intézményeinél.

Az intézmények adósságállományában ugyanakkor nem jelenik meg azok munkáltatói minőségében alkalmazottaik felé fennálló tartozás. Az intézményi források elégtelensége az illetményszámfejtés átgondolatlan centralizációjából adódó hibák mellett számos közalkalmazottat tett már az államháztartás kényszerű hitelezőjévé. Az Államkincstár három éven át uniós támogatásból fejlesztett illetmény-számfejtési rendszere ma sem képes a hatályos jogszabályok szerinti algoritmus leképezésére, igazolásaiban téves adatokat bocsát a munkavállalók rendelkezésére. A kormányzat közömbössége és cinizmusa azonban érdemi intézkedések helyett az egyes dolgozók jövedelemcsökkentését és munkahelyvesztését látja megoldásnak.

Mindez jelzi, hogy a realitások szétfeszítik a tapasztalati adatok, valamint a feladatok érdemi vizsgálata és azok folyamatainak elemzése nélkül tervezett 2016. évi költségvetési törvényben lefektetett állami támogatási kereteket. A kormányzat részéről a legégetőbb területeken végrehajtott pénzügytechnikai beavatkozások ellenére az eladósodási folyamat szinte kezelhetetlen méretet öltött, komolyan veszélyeztetve a közszolgáltatások fenntarthatóságát, többszörösen bizonyítva a kormány jövedelem újraelosztó intézkedéseinek átgondolatlanságát. Bár a kormány e tények tudomásul vétele és szerkezeti változtatások nélküli ad hoc megoldásokkal, legfőképpen pedig kommunikációs eszközökkel igyekszik az aktuálisan legerőteljesebben jelentkező forráshiányt csillapítani, kísérletei eddig nem vezettek eredményre. A láthatóan állandósult kritikus helyzet létrejöttében és annak fokozódásában súlyos felelőssége van a kormánynak. Kezdetől nyilvánvalóan másodlagosnak tekinti az alapvető közszolgáltatások, a közoktatás, a felsőoktatás, az egészségügy, a szociális ellátások finanszírozását. A jelenlegi kormány megalakulása óta eltelt 6 évben mintegy 1 400 milliárd forinttal kurtította meg a közszolgáltatások finanszírozására szolgáló költségvetési forrásokat. Ezzel az Európai Unió tagországai közül az utolsó ötödben vagyunk az oktatásra, egészségügyre és szociális ellátásra fordított közkiadások tekintetében. A kormány a drasztikus forráskivonáson túlmenően egyéb ad hoc intézkedéseivel is ellehetleníti a közszféra e fontos területeinek normális működését. Értelmetlen és irracionális szakmai és adminisztratív koncentrációt erőltet a teljes államháztartásra, parancsuralmi rendszer alapjait lefektetve a társadalmi-szakmai viták lefolytatása helyett, a szakmai mérlegelés fáradságát és a döntés felelősségét nem vállalva. Ezt mutatja a kórházak és az iskolák államosítása, de ez körvonalazódik a közszolgáltató vállalkozások tervezett centralizációjában, és az önkormányzatok működési terének tudatos csökkentésében egyaránt.

A KSH a március végi határidőre elküldte az Eurostatnak a túlzott-hiány eljárásról szóló beszámolót. **Az EDP jelentés a múlt évi államháztartási hiányt a bruttó hazai termék 1,9%-ában állapította meg.** Az Eurostat a verifikálás során **a hiány összegét 54,2 milliárd forinttal megemelte, így a tavalyi deficit 0,1 százalékponttal, 2%-ra emelkedett,** amit a KSH elfogadott. A különbség a növekedési adóhitelezés számbavételének eltérő megítéléséből adódott. /Az Európai Unióban kialakult eljárási rend szerint a tagországok statisztikai szolgálatai a jegybankkal és az államháztartásért felelős minisztériummal együttesen minden évben március utolsó napján elküldik a jelentést az Eurostatnak. Az Unió statisztikai főigazgatósága áttekinti a jelentéseket, ha szükséges konzultál a nemzeti statisztikai hivatalokkal, az esetlegesen szükséges javításokat

egyértésben három hét alatt végrehajtják, majd áprilisban az Eurostat egységes jelentést tesz közzé az Európai Unió egészéről, tagállami mélységben./

E jelentés alapján a múlt évben előzetes adatok szerint az államháztartás hiánya 680 milliárd forint, míg **a bruttó konszolidált államadósság a múlt év végén 25 394 milliárd forint volt. Az államadósság a múlt évben 880 milliárd forinttal, 3,6%-kal emelkedett.** A KSH jelentése szerint a bruttó államadósság a bruttó hazai termék 75,3%-a volt a tavalyi év utolsó napján, míg egy évvel korábban a GDP arányos adósság 76,2%, 2013 végén pedig 76,8% volt. Az EDP jelentés része az ideai prognózis, amelyet a Nemzetgazdasági Minisztérium készített el. A tárca, pontosabban a kormány az ez évi hiányt 677 milliárd forintban, azaz a tavalyival azonos összegben határozta meg. A bruttó konszolidált államadósság e prognózis szerint az év végén 26 426 milliárd forint lesz, 4,1%-kal magasabb, mint a múlt év utolsó napján. E prognózis azzal számol, hogy a folyó áras GDP ebben az évben 4,4%-kal meghaladja a múlt évit, ezáltal **az államadósság** december 31-én a bruttó hazai termék 75,1%-a lesz, azaz **érdemben nem csökken az idén.**

Meg kell jegyezni, hogy **az államháztartási hiány követelményt csak látszólag teljesíti Magyarország. Az Európai Bizottság** nem csupán a 3%-ot el nem érő formális deficit tartást követeli meg, hanem **a strukturális hiány csökkentését** is. Ez pedig a magyar államháztartás jelenlegi helyzetében 1,5%-ot jelentene, **amelyet jelentősen túllépett a tavalyi deficit.** A másik fontos kritérium, hogy az államadósság ne haladja meg a bruttó hazai termék 60%-át. Azoknak az országoknak, amelyek ezt a limitet túllépik, az adósságrátájukat évente a 60% feletti rész egy huszadával kell csökkenteni, ami számunkra évente 1 százalékpontot jelent. Igaz, ezt három év átlagában kell elérni, és első alkalommal 2017-ben vizsgálja ennek betartását az Eurostat, de a kormány gyökeres gazdaságpolitikai fordulata után e csökkenés elérésére semmi esélyünk nincs. Ennél a kormány által deklarált adósságmértéknél ugyanakkor sokkal nagyobb a valóságos GDP arányos államadósság. Nem a magánnyugdíj-pénztári vagy onkényes, zsarolással alátámasztott államosítása miatt torzítanak az adatok, noha a kormány által jogtalanul elköltött 3 ezer milliárd forintos lakossági vagy on kétségtelenül már most hiányzik a nyugdíjrendszerből, és tulajdonképpen 11%-kal megemeli az államadósság tényleges szintjét.

Az Európai Unió statisztikai szervezete már két éve felhívta a KSH figyelmét arra, hogy az Eximbank tevékenysége része az államháztartásnak, mivel nem sorolható a piaci tevékenységet végző szervezetekhez. A tavalyi felülvizsgálat során ezt ismételtelen megjegyezte az Eurostat, a KSH azonban ezt nem vette figyelembe. Ezt követően az ideai EDP jelentést az Eurostat záradékkal látta el, amely szerint az Eximbank hitelezési tevékenysége nem az alapító okmányában szereplő export ösztönzést szolgálja, ezért a bank mérlegét a kormányzati szektorba kell átsorolni, veszteségét konszolidálni kell az államháztartásból. **Az Eurostat tehát nem fogadta el a magyar államadósság mutatót, amelyre csatlakozásunk óta nem volt példa.** A KSH korábban magas színvonalon teljesítette az adatszolgáltatási feladatokat, és módszertanilag megbízható adatokat közölt. Az Eurostat megállapítását azonnal határozottan visszautasította az MNB és a Nemzetgazdasági Minisztérium is, míg a KSH tárgyalási készségét fejezte ki, de az Eurostat álláspontját nem fogadta el. Az Eurostat megállapítása helytálló. Az Eximbank az utóbbi években a tényleges hitelkihelyezéseinek egyre kisebb hányadát teszi ki a magyar vállalkozások exporttevékenységének finanszírozása. A bank

működése egyre inkább arra irányul, hogy óriáshiteleket nyújt a kormányhoz igen közel álló vállalkozóknak, és kifejezetten kormányzati célokat szolgál a TV2 megvásárlásától a legbelső körhöz tartozó személyek nehezen indokolható finanszírozásáig. E tevékenységet a kormány maga legalizálta azzal, hogy több ízben is jelentős tőkeemelést hajtott végre a bankban, hogy a keletkezett veszteséget elfedje. A kormányzati finanszírozás és a hitelezési tevékenység jellege alapján az Eurostat módszertanát alkalmazva az Eximbankot egyértelműen a kormányzati szektorba kell sorolni. Ennek ugyanakkor az a következménye, hogy ***a magyar államadósság az utóbbi három évben nem csökkent, hanem emelkedett.*** Mivel a kormány egyik fő gazdaságpolitikai elve az államadósság radikális csökkenése volt, ezt a korrekciót visszautasította, és meglehetősen sajátos módon – egy módszertani kérdést illetően – kilátásba helyezte, hogy az európai bírósághoz fordul. A jelek pedig arra utalnak, hogy a külgazdasági és külügyminiszter felügyelete alatt működő Eximbank a kormány kifizetőhelyeként működik. Egyébként ennek a módszernek van előzménye: az első Orbán kormány időszakában a szintén állami Magyar Fejlesztési Bank töltötte be ezt a kifizetőhely szerepet. Az MFB hiányát akkor sem konszolidálták az államháztartásba; a kormány akkor arra hivatkozott, hogy nem köti az Eurostat előírása. Ez formailag valóban így volt, mert akkor még Magyarország nem volt tagja az Európai Uniónak, igaz a mérleg torzításmentességét a józan ész és a tisztességes adatközlés követelménye is meghatározza, és a mindenkori hazai számviteli szabályozásnak is alaptétele volt. Most a nyilvánvaló torzítást – a kormányzati kommunikációban megszokott módon – az uniós ármányok részének állítják be, és politikai támadásnak tekintik. Igaz, azóta az is ***általánossá***, szinte fő szabállyá ***vált***, hogy ***a kormány önkényesen értelmezi, ha kell, alakítja is a statisztikai információkat***, és rendszeresen ***hamis adatok tényként történő beállításával manipulálja a hazai, sőt a nemzetközi közvéleményt is.***

Lakásépítés

A lakásépítési tevékenység hosszú ideje mélyponton van: az épített lakások száma az egy évszázaddal ezelőtti szintre süllyedt. A 2015. évi mérsékelt emelkedést tavaly újabb csökkenés követte, s ez az első negyedévben sem változott, miközben a lakásépítési szándék érzékelhetően nő. Az első negyedévben mindössze 1 400 ***új lakás épült***, 10,5%-kal kevesebb, mint az előző évben. Budapesten 18,8%-kal csökkent, a megyei jogú városokban 37,3%-kal nőtt, míg a többi városban 15,7%-kal, a községekben pedig 41,6%-kal mérséklődött az épített lakások száma.

Az első negyedévben 4 800 ***építési engedélyt adtak ki***, illetve bejelentést fogadtak az illetékes hatóságok, – a rendkívül alacsony bázishoz képest – kétszer annyit, 100,1%-kal többet, mint egy évvel korábban. A fővárosban 77,8%-kal, a megyei jogú városokban kiemelkedően, 144,5%-kal, a többi városban 114,1%-kal, a községekben pedig 59,8%-kal több lakás építése kezdődhetett meg, mint az előző évben. Az új lakások 45%-a családi házban, 48%-a többszintes, többlakásos épületben épült fel. A családi házak aránya 9 százalékponttal csökkent, míg a többlakásos épületeké 23 százalékponttal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A használatba vett lakások átlagos alapterülete 95,7 m² volt, 4,6 m²-rel kisebb, mint az előző

évben. A 100 m²-nél nagyobb alapterületű lakások aránya 31,8% volt, az egy évvel korábbihoz képest 8 százalékponttal mérséklődött, a 60 m²-nél kisebb lakásoké 8,5 százalékponttal 29,1%-ra nőtt.

Ipar, építőipar

Az *ipari termelés* az előző két évben dinamikusan bővült, főképp az uniós források gyors ütemű beáramlásának következtében. A múlt év végén ez az ütem megtört, és a kibocsátás volumene negyedik hónapja folyamatosan elmarad az előző hónapétól. Februárban az ipari termelés – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 0,8%-kal mérséklődött az előző hónaphoz, és nyers adatok alapján 6,3%-kal, munkanaphatással korrigált adatok alapján 1,8%-kal emelkedett az előző év azonos időszakához képest. Évkezdettől 3,1%-kal nőtt az ipar kibocsátásának volumene. Nyers adatok alapján az első két hónapban a feldolgozóipari termelés 3,9%-kal meghaladta az egy évvel korábbit, az energetikai iparé 1,1%-kal elmaradt attól. A feldolgozóipar közel egyharmadát adó járműgyártás kibocsátása az előző négy évben tapasztalt kétszámjegyű növekedést követően mindössze 0,8%-kal bővült, ugyanakkor a második legnagyobb súlyú alágat jelentő számítógép, elektronikai és optikai termék gyártásé – az alacsony bázishoz képest – 6,4%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A kisebb súlyú ipari berendezés üzembe helyezés és javítás kibocsátása az első két hónapban 14,2%-kal, a villamos berendezés gyártásé 12,8%-kal, a nyomdaiparé 10,9%-kal, a gumi- és műanyagiparé 7%-kal nőtt, míg a gépgyártásé 10,8%-kal, a vegyiparé 5,4%-kal, a kőolaj-feldolgozásé 1,5%-kal visszaesett.

Az *ipari export* februárban – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 0,9%-kal emelkedett az előző hónaphoz, és – munkanaphatással korrigált adatok szerint – 4,4%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva; az első két hónapban – nyers adatok szerint – 9,9%-kal nőtt a kivitel. Az első két hónapban – nyers adatok szerint – a feldolgozóipar kivitele 5,9%-kal haladta meg az egy évvel korábbit, az energetikai iparé 16,8%-kal elmaradt attól. A számítógép, elektronikai és optikai termékgyártás kivitele 19,7%-kal, az ipari berendezés üzembe helyezésé és javításé 17,8%-kal, a villamos berendezés gyártásé 11,9%-kal, a nyomdaiparé 9,8%-kal emelkedett, a textil- és bőriparé 4,4%-kal, a vegyiparé 3,8%-kal, a gépgyártásé 3,1%-kal csökkent.

Az *ipar belföldi értékesítése* februárban – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 2,1%-kal csökkent az előző hónaphoz, és – munkanaphatással korrigált adatok alapján – 2,4%-kal az egy évvel korábbihoz képest; évkezdettől – nyers adatok szerint – gyakorlatilag stagnált, 0,2%-kal emelkedett. Február végéig a feldolgozóipar belföldi értékesítése – nyers adatok szerint – 3,4%-kal nőtt, az energetikai iparé 1%-kal mérséklődött. Az első két hónapban – nyers adatok szerint – a fémfeldolgozás belföldi eladása 16%-kal, a számítógép, elektronikai és optikai termék gyártásé 13,3%-kal, a gépgyártásé 12,1%-kal, a textil- és bőriparé 11,9%-kal, a villamos berendezés gyártásé 9,4%-kal emelkedett, a vegyiparé 7,8%-kal, a gyógyszergyártásé 5,9%-kal, a járműgyártásé 5,1%-kal zsugorodott.

A legalább ötfős vállalkozásoknál az **egy főre jutó termelés** az első két hónapban 3,5%-kal nőtt a foglalkoztatottak létszámának 3,2%-os bővülése mellett. A január-februári időszakban a termelékenység a számítógép, elektronikai és optikai termék gyártásban 8,9%-kal, az élelmiszeriparban 7,1%-kal, a villamos berendezés gyártásban 7%-kal meghaladta az egy évvel korábit. A jelentős súllyal rendelkező feldolgozóipari ágazatok **új rendeléseinek** volumene februárban 5,6%-kal emelkedett, a belföldi rendeléseké 4,5%-kal, az exportrendeléseké 5,8%-kal, ezen belül a gyógyszergyártásé – az alacsony bázishoz képest – 46,2%-kal, a számítógép, elektronikai és optikai termék gyártásé 20,4%-kal, a villamos berendezés gyártásé 12,7%-kal, a járműgyártásé 9,1%-kal. A **teljes rendelésállomány** február végén 6,3%-kal, ezen belül a belföldi rendeléseké 6,2%-kal, az exportrendeléseké 6,3%-kal haladta meg az egy évvel korábit. Az ipari termelés ez évi kilátásaira negatívan hat, hogy a járműgyártás exportrendeléseinek állománya mindössze 2%-kal volt magasabb az egy évvel korábinál. Ami hosszú idő óta nem fordult elő, több régióban is csökkent az ipari termelés: az első két hónapban Nyugat-Dunántúlon 1,9%-kal, Közép-Magyarországon 0,9%-kal, míg Dél-Alföldön 0,7%-kal. A többi régióban 5,6% és 17,1% közötti mértékben nőtt az ipari kibocsátás; a legmagasabb értéket Dél-Dunántúlon regisztrálták.

Az **építőipari termelés** 2013 közepén kijött a gödörből, és a rendkívül alacsony bázishoz képest dinamikusabban bővítette a kibocsátását. A múlt év közepén az ütem lassult, és az év egészében már csupán 3%-kal nőtt a termelés volumene. Az uniós finanszírozású projektek kifutásával az idei év elején jelentősen visszaesett az építőipari teljesítmény: a februári kibocsátás volumene – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok alapján – 1,1%-kal nőtt a rendkívül alacsony januárihoz, de egyötödével, 19,2%-kal visszaesett az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az első két hónapban a termelés 19,6%-kal maradt el az egy évvel azelőttitől. Február végéig az épületek építése 10,3%-kal, az egyéb építményeké csaknem egyharmadával, 32%-kal csökkent.

Az építőipari vállalkozások új szerződéseinek volumene februárban – az alacsony bázishoz viszonyítva – 8,7%-kal emelkedett, ezen belül az új épületek építésére irányulóké 19,9%-kal, az egyéb építményeket célzóké mindössze 1,2%-kal. Az épületek építésére megkötött új kontraktusok részben ipari épületek, nagy részben stadionok és egyéb sportlétesítmények felépítésére jöttek létre. Az ágazat teljes szerződésállománya február végén jóval kevesebb mint kétharmada, 59,6%-a volt az egy évvel korábinak; ezen belül az épületek építésére irányulóké – az erősödő stadionépítési láz következtében – 41,2%-kal nőtt, az egyéb építményeket célzóké – az uniós finanszírozású út- és vasútfejlesztések lezárultával – alig több mint egyharmadára, 61,7%-kal csökkent.

Mezőgazdaság

A **mezőgazdasági termékek felvásárlása** az első két hónapban 3,2%-kal elmaradt az egy évvel korábitól. A növényi és kertészeti termékek felvásárlása egynegyedével, 24,7%-kal visszaesett. Gabonafélékből 27,2%-kal, zöldségfélékből és gyümölcsökből egyaránt 27,4%-kal,

ipari növényekből 22,7%-kal kevesebbet vásároltak fel, mint a múlt év azonos időszakában. Az élőállatok és állati termékek felvásárlása 6,4%-kal nőtt; ezen belül a vágóállatoké 9,9%-kal emelkedett, míg az állati termékeké stagnált, 0,9%-kal mérséklődött.

Turizmus

A turistaforgalom harmadik éve dinamikusan bővül. Az év első két hónapjában 1 135 ezer vendég 2 610 ezer éjszakát töltött el magyarországi szálláshelyeken; a vendégek száma 9,6%-kal, a **vendégéjszakáké** ennél kisebb mértékben, 8,8%-kal haladta meg az egy évvel korábit. A **külföldi vendégforgalom** számottevően, 9,2%-kal nőtt. A legtöbb, 127 ezer vendégéjszakát változatlanul a német turisták töltötték el a hazai szálláshelyeken, gyakorlatilag ugyanannyit, mindössze 0,4%-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban. Osztrák vendégek 114 ezer éjszakára vettek igénybe magyarországi szálláshelyeket, jelentősen, 12,7%-kal többet, mint a múlt év azonos időszakában. A brit turisták 111 ezer vendégéjszakája 7,5%-os, az olasz vendégek által igénybe vett 86 ezer éjszaka 4,6%-os, a románok 77 ezer vendégéjszakája egyötödös, 19,5%-os növekedést jelent. Az Ázsia országaiból érkezett vendégek 123 ezer éjszakát töltöttek el hazai szálláshelyeken, számottevően, 15,2%-kal többet, az Amerikai Egyesült Államokból érkezők pedig 42 ezer éjszakát, lényegében ugyanannyit, 0,1%-kal többet, mint egy évvel korábban. A **belföldi vendégforgalom** az első két hónapban 1 294 ezer éjszakára vette igénybe a kereskedelmi szálláshelyeket, mely számottevő, 8,4%-os emelkedést jelent. A szállodák átlagos foglaltsága az első két hónapban 41,8% volt, 1,7 százalékponttal magasabb az egy évvel korábinál. Az ötcillagos hotelek foglaltsága februárban 58,1%, a négycillagosoké 53,5%, míg a gyógyszállóké 56,1% volt. A kereskedelmi szálláshelyek bruttó árbevétele januárban 43 milliárd forint volt, folyó áron 7,3%-kal több, mint egy évvel korábban.

Népmozgalom

Az év első két hónapjában 14 800 **gyermek született**, valamelyest, 0,5%-kal több, mint a múlt év azonos időszakában. A születési arányszám 9,2‰ volt, 0,1 ezrelékponttal kisebb az egy évvel korábinál. Január-februárban 3 400 **házasságot kötöttek**, – a rendkívül alacsony bázishoz képest – jelentősen, 22%-kal többet a megelőző évinél. A házasságkötési arányszám 2,1‰ volt, amely 0,3 ezrelékpontos emelkedést jelent.

Az első két hónapban 21 600 **halálesetet** anyakönyveztek, – a rendkívül magas bázishoz képest – 18%-kal kevesebbet, mint a múlt év azonos időszakában. A halálozási arányszám 3,1 ezrelékponttal 13,4‰-re mérséklődött. A csecsemőhalálozási arányszám 4‰ volt, érzékelhetően, 0,7 ezrelékponttal kisebb az egy évvel azelőttinél. A **természetes fogyás** ebben

a két hónapban 6 700 főt tett ki, a természetes fogyás arányszáma 4,2%-ot mutatott, ami 3,1 ezrelékponttal alacsonyabb, mint a múlt év azonos időszakában.

Bűnügyi helyzet

A Belügyminisztérium legutóbbi adatai szerint a múlt évben 280 100 *bűncselekményt* regisztráltak, 15%-kal, ezen belül Budapesten 21,6%-kal kevesebbet, mint az előző évben. A súlyosabb megítélésű *büntettek* száma egyötödével, 20,5%-kal, az enyhébb megítélésű *vétségeké* 11,6%-kal, a fővárosban 21,5%-kal mérséklődött. A tavalyi évben a sértettek száma 14,6%-kal, az ismertté vált elkövetőké 5,3%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A bűnügyi statisztikában kimutatott számottevő mérséklődés jelentős részben a jogszabályok, azaz a számbavételi mód változásának következménye, de csupán erre a tényezőre nem vezethető vissza. A társadalomban végbement változások ugyanakkor nem támasztják alá ezeket a meglepő adatokat, a hivatalos szervek pedig – az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény, valamint a statisztikáról szóló 1993. évi XLVI. törvény előírásait megszegve – nem adnak a közvéleménynek érdemi tájékoztatást.

Budapest, 2016. május 9.

Dr. Katona Tamás

Az adatok forrása: KSH, MNB, NGM, BM, NFSZ, ÁKK, MÁK, Eurostat, Policy Agenda

Megjegyzés: A statisztikai adagyűjtési rendszerben az évközi adatok kisebb része a tárgyhót követő hónapban rendelkezésre áll, ilyen a fogyasztói ár, az államháztartási adatok; a statisztikai információk többsége a tárgyhót követő második hónapban kerül nyilvánosságra. Bizonyos adatok negyedéves gyakorisággal készülnek, és általában a tárgyidőszakot követő második hónapban állnak rendelkezésre, ilyen a bruttó hazai termék és a beruházások, de a folyó fizetési mérleg adatait csak a 90. napon lehet megismerni. Ezért az elemzés a készitést megelőző két hónap, illetve az előző negyedév rendelkezésre álló adatait vizsgálja.